مجلّهٔ طب سنّتی اسلام و ایران، سال شانزدهم، شمارهٔ اول، بهار ۱۴۰۴

مقاله اصیل پژوهشی
(تاریخ پزشکی)

اورام حار از دیدگاه حکمای تمدن اسلامی (قرن سوم تا هفتم هجری قمری)

ریحانه بساک[الف]، لیلا شیربیگی[ب]، آرمان زرگران[الف*]

[الف]گروه تاریخ پزشکی، دانشکدهٔ طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
[ب]گروه طب سنتی ایرانی، دانشکدهٔ طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

چکیده

قرن‌های سوم تا هفتم هجری قمری (۹ تا ۱۳ م) به‌عنوان دوران رشد و شکوفایی دانش در قلمروی اسلامی مطرح است که به همین دلیل آن را دوران تمدن طلایی اسلام نیز نامیده‌اند. دانش پزشکی یکی از مهم‌ترین شاخه‌های دانش است که در این دوران به همت دانشمندان بزرگ تمدن اسلامی، به‌ویژه ایرانیان رشد کرده است. لذا بررسی مفاهیم پزشکی در این برههٔ زمانی به درک مسیر تکوین دانش پزشکی کمک شایانی می‌کند. اورام حار یکی از عوارض و مشکلات بالینی در ادبیات طب ایرانی هستند که مورد توجه حکما و پزشکان در این دوره بوده و دانشمندان برجستهٔ تمدن اسلامی در کتاب‌های طبی خود تقسیم‌بندی‌ها و تعاریفی دربارهٔ اورام حار و بیماری‌های مرتبط با آنها داشته‌اند. لذا این مطالعه با بررسی مروری و تحلیلی این تعاریف و تقسیم‌بندی‌ها سعی در تشریح دیدگاه‌های مختلف دربارهٔ این اورام دارد تا بتواند انواع اورام حار را شناسایی کند. با بررسی نگاه پزشکان این دوره، انواع مختلفی از این اورام مانند بیماری‌های جاورسیه، جدری، جمره، نمله و غیره را می‌توان نام برد. علائم بالینی و اسباب ایجادکنندهٔ این اورام توسط حکما در دوره‌های مختلف بررسی شده که در این مقاله به تفکیک به آنها پرداخته شده است. این مطالعه نگاه جامعی به طبقه‌بندی اورام حار در طب ایرانی با تکیه بر نظرات پزشکان قرن‌های سوم تا هفتم هجری در دوران اسلامی به دست می‌دهد که می‌تواند پایهٔ پژوهش‌های آتی در این حوزه قرار گیرد.

تاریخ دریافت: شهریور ۱۴۰۲
تاریخ پذیرش: آذر ۱۴۰۳

کلیدواژه‌ها: پزشکی ایرانی؛ تاریخ پزشکی؛ پزشکی سنتی

مقدمه

قرن‌های سوم تا هفتم هـ‌ق یکی از دوران نقاط عطف در تاریخ علم و به‌ویژه دانش پزشـکی اسـت کـه جهـش بزرگـی در رشـد و توسعهٔ این دانش در قلمروی اسلامی رخ داد تا آنجـا کـه مورخـان، این دوره را دوران تمدن طلایی اسلام نـام نهاده‌انـد (۱). ایـن مهـم به‌دنبال شکل‌گیری سنت علمی در تمدن اسـلامی بـا الگـوگیری از دوران ساسانی (۲۲۴ تـا ۶۳۷ م)، بـه‌ویژه بـا مهـاجرت پزشـکان از دانشگاه جندی‌شاپور به بغداد، مرکز خلافت عباسی، آغاز شـد (۲) و به‌دنبال شکل‌گیری نهضت ترجمهٔ آثار علمی از تمدن‌ها و زبان‌های مختلف به زبان عربی و تسلط دانشمندان در قلمـروی اسـلامی بـه دانش زمان، رشد و جهش بزرگی در علـوم مختلـف بـه‌ویژه دانـش پزشـکی رخ داد (۳) و دانشـمندان بزرگـی ماننـد رازی، اخـوینی، ابن‌سـینا، علی‌بن‌عبـاس مجوسـی، جرجـانی و دیگـران دستاوردهای مهمی در توسعهٔ این دانش داشته‌اند (۴). لـذا بررسـی مفاهیم پزشکی در این برههٔ زمانی از سویی به درک مسـیر تکـوین دانش پزشکی کمک شـایانی می‌کنـد و از سـوی دیگـر منجـر بـه شفاف‌شدن این مفاهیم در نگاه طب ایرانی برای مطالعات آتـی ایـن حوزه خواهد شد.

ورم یکی از عوارض و نشانه‌های بیماری در طب ایرانی بـوده که در یک نگاه کلی این‌چنین تعریف شده است: «ورم تجمع

Please cite this article as:
Basak R, Shirbeigi L, Zargaran A. Hot swellings (*Uram Har*) from the perspective of the Hakims of Islamic civilization (3rd to 7th century AH). Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2025;16(1):49-56. doi:10.22034/16.1.1

Copyright: ©Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

* فرد مسئول مکاتبات: zargarana@sums.ac.ir

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]
[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

غیرطبیعی اخلاط حاصل هضم نامناسب غذا در هر قسمت از بدن است که در صورت لمس یا عدم لمس دردآور باشد» (۵). در این میان یک دسته از این اورام، به نام «اورام حار» یکی از عوارض و مشکلات بالینی مهم در ادبیات طب ایرانی است که مورد توجه حکما و پزشکان در این دوره بوده است و دانشمندان برجستهٔ تمدن اسلامی در کتاب‌های طبی خود تقسیم‌بندی‌ها و تعاریفی دربارهٔ اورام حار و بیماری‌های آن داشته‌اند (۶). لذا این مطالعه با بررسی مروری و تحلیلی این تعاریف و تقسیم‌بندی‌ها سعی در تشریح دیدگاه‌های مختلف دربارهٔ این اورام دارد تا بتواند انواع اورام حار را شناسایی کند. در این مطالعه تعریف و طبقه‌بندی این اورام از نگاه ۹ دانشمند دوران تمدن طلایی اسلام شامل علی‌بن‌عباس مجوسی اهوازی، ربیع‌بن‌احمد اخوینی بخاری، علی‌بن‌سهل طبری، سید اسماعیل جرجانی، ابن‌سینا، کمال‌الدین ابوالفضل حبیش تفلیسی، ابن‌نفیس قرشی، محمدبن‌زکریای رازی و نجیب‌الدین ابوحامد محمدبن‌علی سمرقندی بررسی شده است.

اورام حار از دیدگاه علی‌بن‌عباس مجوسی اهوازی در کتاب *کامل الصناعه الطبیه*

در کتاب *کامل الصناعه الطبیه* در تعریف اورام آمده است: «ستبری (غلظت) و بادکردگی‌ای که از فزونی ماده‌ای در اندام پدید می‌آید و آن را می‌کشد و [تهیگاه‌های] آن را پر می‌نماید. این ماده یا از اندامی دیگر ـ که آن را از خود رانده یا خود را از آن پاک ساخته است ـ بر این اندام فرو می‌ریزد و یا در خود اندام آماسیده، زایش می‌یابد» (۷). مجوسی اسباب ایجاد اورام را به چهار دسته تقسیم‌بندی کرده است که در این پژوهش بخش مربوط به اورام گرم بررسی شد، درنتیجه اورام سرد از توجه و بررسی این پژوهش خارج خواهند بود. مجوسی در تعریف جداگانه‌ای از اورام حار آورده است: «آماس گرم، از بدمزاجی‌ای گرم همراه با فروریختن ماده‌ای بر اندام، پدید می‌آید» (۷). طبق کتاب *کامل الصناعه* اورام گرم از دو خلط گرم خون و صفرا ایجاد می‌شوند. به این صورت که هرگاه صفرای خالص به‌سوی یکی از اندام‌ها بریزد به ظاهر جلد آمده و از آن نمله ایجاد می‌شود و هرگاه با چیزی از خون رقیق آمیخته شود، حمره ظاهر می‌شود و اگر خون، پدیدآورندهٔ این آماس باشد فلغمونی پدید می‌آید (جدول ۱) (۷).

اورام حار از دیدگاه ربیع‌بن‌احمد اخوینی بخاری در کتاب *هدایه المتعلمین فی الطب*

اخوینی در کتاب *هدایه المتعلمین فی الطب* آماس را به دو نوع گرم و سرد تقسیم می‌کند و دو سبب ایجاد آماس گرم را خون و صفرا می‌داند و بیان می‌کند که آماس خون، سرخ و آماس صفرایی، دردناک‌تر است (۸).

اورام از دیدگاه علی‌بن‌سهل طبری در کتاب *فردوس الحکمه فی الطب*

طبری تعریف آماس را در کتاب خود این‌گونه بیان می‌کند: «آماس از سرازیرشدن مواد به اندام‌های دیگر پدید می‌آید» (۹). او در طبقه‌بندی خود به انواع آماس گرم، آماس سرد، آماس سخت و آماس جابه‌جاشونده اشاره می‌کند که دو مورد آخر در دیگر طبقه‌بندی‌ها به چشم نمی‌خورد.

اورام از دیدگاه سید اسماعیل جرجانی در کتاب *ذخیرهٔ خوارزمشاهی*

از دیدگاه جرجانی، نحوهٔ پدیدآمدن بثور و اورام به این صورت است: «هرگاه مادهٔ بد با اخلاط نیک آمیخته شود، هرگاه که استفراغی اتفاق افتد و اخلاط نیک بدان استفراغ خرج شود و خلط بد در تن بماند و بدی آن پدید آید و طبیعت آن را به

جدول ۱. **اسباب ایجاد اورام از دیدگاه علی‌بن‌عباس مجوسی اهوازی**

اسباب آماس	آماس خونی	آماس صفرایی	آماس بلغمی	آماس سودایی
نام آماس	فلغمونی	نمله حمره	اوذیما	سقیروس

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]

[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

ظاهر تن دفع کند و آماس‌ها و بثرها پدید آید» (۱۰). بثره در کتاب جرجانی با آماس یکسان در نظر گرفته شده است با این تفاوت که ورم کوچک را بثره و بثرهٔ بزرگ را ورم می‌گوید (۱۰). به‌نظر می‌رسد سید اسماعیل جرجانی علت اورام را ۶ ماده می‌دانسته یعنی علاوه بر ۴ خلط، دو مورد دیگر شامل مائیت و باد را هم جزو علل اورام در نظر گرفته است. جرجانی پس از تقسیم‌بندی آماس به دو دستهٔ گرم و سرد، به این نکته اشاره می‌کند که نمی‌توان گفت همهٔ آماس‌های گرم از خون یا صفرا است و ممکن است آماس به‌دلیل عفونت پدید آید (۱۰). از دیدگاه جرجانی انواع آماس‌های گرم ده‌تا است که شش مورد آن انواع آماس و چهار مورد آن انواع بثره است (جدول۲) (۱۰).

اورام از دیدگاه ابن‌سینا در کتاب *القانون فی الطب*

ابن‌سینا در کتاب *القانون فی الطب* طبقه‌بندی کاملی از اسباب ایجاد اورام و بثور گرم ارائه کرده، که این طبقه‌بندی در جدول۳ آورده شده است. ابن‌سینا براساس این طبقه‌بندی خون و صفرا را اسباب اصلی اورام و بثور گرم معرفی می‌کند و خون را به دو گروه اصلی خون محمود و خون ردئ و هرکدام را به دو زیرگروه غلیظ و رقیق تقسیم‌بندی کرده و از سوی دیگر برای صفرا طیفی بر حسب میزان لطافت در نظر گرفته است. در طبقه‌بندی ابن‌سینا از بیماری‌های «فَلغمونی»، «شری»، «نار فارسی» و طیفی از بیماری «حمره» برای اورام حاری که ناشی از خلط خون هستند و طیف گسترده‌ای از بیماری «نَملـه» و یک نوع خاص از «حمره» برای اورام حاری که ناشی از خلط صفرا هستند، نام برده است (جدول۳) (۱۱).

اورام از دیدگاه کمال‌الدین ابوالفضل حبیش تفلیسی در کتاب *بیان الطب*

تفلیسی آماسی را که بیرون تن باشد به دو جنس گرم و سرد تقسیم‌بندی کرده و بیان می‌کند اورامی که از گرمی است سببش خون یا صفرا است (جدول۴) (۱۲). او همچنین علائم آماسی را که از خون است به این صورت توصیف می‌کند: «علامتش آن است که درد سخت کند و به گونه سرخ باشد و چون انگشت بر وی نهند، سخت گرم باشد و به زیر انگشت، زَنِش کند» (۹). او علائم آماس را که از صفرا است چنین می‌داند: «آماسی سخت گرم بود و درد، چون تیر همی زند و گونه‌اش به زردی نماید. آماسش بزرگ نبود و خارش کند» (۱۲).

جدول۲. **انواع آماس و بثور گرم از دیدگاه سید اسماعیل جرجانی**

انواع آماس‌ها							انواع بثره‌ها			
فلغمونی	حمره	ماشرا	طاعون	خراج و دمل	شری	جمره (آتش پارسی)	نفاخات و نفاطات	گاورسه	نمله

جدول۳. **اورام و بثور گرم از دیدگاه ابن‌سینا**

اورام حار					
خون			صفرا		
فلغمونی	شری	نار فارسی	انواع حمره	انواع نمله	حمرهٔ ردیئه

جدول۴. **اسباب آماس گرم از دیدگاه کمال‌الدین ابوالفضل حبیش تفلیسی**

اسباب	خون	صفرا		
		صفرای تنک	صفرا	صفرای تیز
نام آماس	فلغمونی	نمله	حمره	طاعون

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]

[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

اورام از دیدگاه ابن‌نفیس قرشی در کتاب *الصیدلیه المجربه (الموجز فی الطب)*

ابن‌نفیس در بیان سبب ایجاد اورام بیان می‌کند: «هر ورمی دارای ماده است که یا دارای قوام بوده که اخلاط چهارگانه‌اند و یا دارای قوام نیستند که مائیت و ریح است». ابن‌نفیس بثور را ورم‌های کوچک معرفی می‌کند و بیان می‌کند بثور نیز مانند اورام به دموی و صفراوی و مختلطی از دموی و صفراوی تقسیم می‌شوند (۱۳).

در ادامه نیز علائم بثور دموی و صفراوی را ذکر می‌کند به این صورت که نشانه‌هایی چون «کشیدگی و سرخی رنگی و بادکردگی و ضربان در عضو حساسی که در او شریان‌ها باشد» را علامت‌های ایجاد ورم دموی بیان می‌کند و اعتقاد دارد «اگر ورم جمع شد درد و تمدد و ضربان و گرمی بیشتر می‌شود و اگر گشوده شد آرام شده و ضربان و درد سبک‌تر می‌گردد» (۱۳).

او علامت‌های ورم صفراوی را این‌گونه توصیف می‌کند: «سرخی‌اش روشن‌تر و کشیدگی‌اش کمتر و گزش بیشتر و به پوست نزدیک‌تر است مگر این‌که صفرایش غلیظ‌تر باشد و سببش زیادی ماده و بسیاری دانه‌ها خبردهنده بر دمل‌هاست و بسیاری دمل‌ها خبردهنده به خراج است» (۱۳). ابن‌نفیس قرشی هم ۶ علت برای اورام در نظر گرفته است (جدول۵).

اورام از دیدگاه محمدبن‌زکریای رازی در کتاب *تقاسیم العلل (کتاب التقسیم و التشجیر)*

طبق نظر رازی در کتاب *تقاسیم العلل*، اورام حار برخی دموی و برخی صفراوی هستند. حرارت در هر دو وجود دارد، اما قرمزی در نوع دموی بیشتر است (۱۴).

اورام از دیدگاه نجیب‌الدین ابوحامد محمدبن‌علی سمرقندی در کتاب *الاسباب و العلامات*

عبارتی که سمرقندی در کتاب *الاسباب و العلامات* خود در باب ورم آورده است به شرح زیر است:

«الورم هو غلظ و انتفاخ یحدث فی العضو من فضل مادة تمدّده و تملاه» (۱۵). از دید سمرقندی ورم، انتفاخ ماده در عضو می‌باشد و بثور نیز نوعی از ورم است. سمرقندی بثور را اورام خرد و اورام را بثور بزرگ تعریف می‌کند (۱۵).

بحث و نتیجه‌گیری

با بررسی و مطالعهٔ اورام حار از دیدگاه حکمای مسلمان طی قرن‌های سوم تا هفتم هـ‌ق، اگرچه در اکثر موارد نمی‌توان تفاوتی میان آرای حکما مشاهده کرد، اما نظرات ایشان در برخی موارد مکمل هم بوده و در برخی دیگر تضاد دارد؛ برای مثال نار فارسی از نگاه ابن‌سینا ناشی از خون ولی در نگاه ابن‌نفیس صفراوی است. به‌طور کلی می‌توان گفت اکثر حکما در تقسیم‌بندی‌های خود اورام را به دو دستهٔ اورام حار و بارد تقسیم‌بندی کرده‌اند که در این میان با توجه به این‌که موضوع مقاله دربارهٔ اورام حار است، اورام بارد از حوزهٔ مطالعهٔ ما خارج می‌باشد. با توجه به آنچه در باب اسباب ایجاد اورام آمده است، اسباب ایجاد اورام به‌طور کلی اخلاط چهارگانهٔ صفرا، خون، بلغم، سودا به همراه ریح و ماء هستند. به این طبقه‌بندی، اورام عفونی را می‌توان اضافه کرد. حکما صفرا و خون را دلیل عمدهٔ ظهور بیماری‌های اورام حار می‌دانند؛ البته همان‌طور که اشاره شد برخی اورام چون نفاطات و نفاخات، اورام ریحی و مائی هستند. در جدول۶ (صفحه بعد)، تجمیع نظرات این دانشمندان در قالب یک جدول کلی بیان شده است.

جدول۵. **اسباب ایجاد بثور از دیدگاه ابن‌نفیس قرشی**

اسباب	دموی	صفراوی	بلغمی	سوداوی	مائی	ریحی
نام آماس	شری	نمله جمره نار فارسی	شری بلغمی	جرب سوداوی زگیل میخچه	نفاطات	نفاخات

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]

[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

جدول۶. **انواع اورام (آماس) از نگاه دانشمندان طب ایرانی قرون تمدن طلایی اسلام**

نوع آماس	**سرد**	بلغم	اوذیما
			شری بلغمی
		سودا	سقیروس
			جرب سوداوی
			زگیل
			میخچه
	گرم	خون	فلغمونی
			شری
			نار فارسی (از نگاه ابن‌سینا)
			انواع حمره
		صفرا	انواع نمله (صفرای تنک)
			حمره ردیئه
			طاعون (صفرای تیز)
			جمره
			نار فارسی (از نگاه ابن‌نفیس قرشی)
	مائی	آب	نفاطات
	ریحی	باد	نفاخات
	عفونی	ناشی از عفونت	

در باب تعاریف نیز به نظر می‌رسد که برخی حکما همچون جرجانی، ورم و بثره را یکی می‌دانند و همان‌طور که در کتاب *ذخیرهٔ خوارزمشاهی* بیان می‌کند ورم کوچک را بثره و بثرهٔ بزرگ را ورم می‌گوید. عمده تعاریفی که در باب ورم در کتب طبی وجود دارد به این مسئله اشاره دارد که اورام حاصل برهم‌خوردن کیفیت و کمیت اخلاط هستند به این صورت که وقتی خلط ردئ به‌وجود می‌آید از طریق پوست دفع می‌شود و اورام و بثور در پوست ظاهر می‌شوند. طبق آنچه حکما در کتاب‌های خود آورده‌اند، جسم انسان از اخلاطی موسوم به اخلاط چهارگانه شامل خون، صفرا، بلغم و سودا به‌وجود آمده است و سلامت بدن انسان در گروی اعتدال این اخلاط در کیفیت و کمیت می‌باشد؛ بنابراین تغییر کمیت و کیفیت اخلاط موجب بروز بیماری‌های مختلف می‌شود. طبق آنچه در کتاب‌های طبی مسلمانان آمده است، پوست انسان معتدل‌ترین عضو است؛ یعنی اخلاط در طبیعی‌ترین حالت خود قرار دارند. طبق دیدگاه ابن‌سینا، اورام حار عمدتاً از تغییر کیفیت و کمیت اخلاط صفرا و خون حاصل می‌شود، به این صورت که از حالت طبیعی خود خارج شده و به‌صورت اورام و بثور بر روی پوست

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]

[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

ظاهر می‌شوند (۱۶).

بیماری‌های موسوم به اورام حار از دیرباز مورد توجه حکمای مسلمان بوده است. حکما در باب واژهٔ ورم و اورام حار، همچنین اسباب ایجاد بیماری‌های ذیلِ اورام حار تعاریف و تقسیم‌بندی‌های متعددی ارائه داده‌اند که در این میان برخی از حکمای پیش از خود تأثیر پذیرفته‌اند و برخی نظریات جدیدتری نسبت به حکمای پیش از خود ارائه می‌دهند. توجه به بیماری‌های حوزهٔ اورام نشان‌دهندهٔ اهمیت این بیماری‌ها در بازهٔ زمانی قرن سوم تا هفتم هـ‌ق است.

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]

[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

References

1. Rahman H, Sudirman S. From Bayt al-Hikmah to Algebra: The intellectual legacy of the Islamic golden age. Journal of Islamic Thought and Philosophy. 2024 Dec 3;3(2):170-86.
2. Zargaran A. An introduction to medicine in Sassanid era. Tehran: Choogan; 2019.
3. Abdoli M, Mahlooji K. Paradise of wisdom: Indian medical concepts in a Persian Islamic medical text. Acta medico-historica Adriatica: AMHA. 2022;20(2):251-60.
4. Hasani D, Bahrami M, Ahanghar H, Kamalinejad M, Faghihzadeh S, Dadmehr M. A review on the hypotheses about arterial hypertension from the viewpoint of Traditional Persian Medicine. Galen Medical Journal. 2020 Jan 27;9:e1065.
5. Fadaei F, Arefi E, Khadem E. An overview on some of the skin manifestations and diseases in Persian medicine point of view and its comparison with conventional medicine. Journal of Dermatology and Cosmetic. 2018 Jan 10;8(4):218-29.
6. Haghir Ebrahimabadi M, Khadem E. Herbal remedies for treatment of urticaria in view of Iranian Medicine and evaluation of relevant evidence in conventional medicine. Journal of Dermatology and Cosmetic. 2019 Nov 10;10(3):181-95.
7. Haly Abbas. *Kāmil al-Sinā`a al-Tibbīya*. Translated by Ghaffari SMK. Tehran: Institute of Islamic Studies at University of Tehran -McGill University; 1992. Vol. 3.
8. Al-Akhawyni Bokhari R. *Hidayat al-Muta`allimin fi al-Tibb*. Edited by Matini J. Mashhad: Ferdowsi University of Mashhad Press; 1992. [In Persian].
9. Rabban al-Tabari A. *Firdaws al-Hikma fi al-Tibb*. Edited by Monzavi AN, Zaker MI. Tehran: Choogan; 2013. [In Persian].
10. Jurjani SI. *Zakhireye Khwarazmshahi*. Qom: Institute of Natural Medicine Rehabilitation; 2012. [In Persian].
11. Avicenna. *Al-Qanun fi al-Tibb* (The Canon of Medicine). Beirut: Dār Ihyā` al-Turāth al-Arabī; 2005. [In Arabic].
12. Habish Tbilisi A. *Bayan al-Tibb*. Edited by Razavi Borghei SH. Tehran: Nashr-e Ney; 2011. [In Persian].
13. Ibn al-Nafis Al-Qarshi AA. *Al-Mūjaz fī al-Tibb*. Translated by Tafaqqod Khabbaz R. Tehran: Tehran University of Medical Sciences; 2008. [In Persian].
14. Rhazes. *Al-Taqsim wa al-Tashjir*. Tehran: Research Institute for Islamic & Complementary Medicine, Iran University of Medical Sciences; 2009. [In Persian].
15. Al-Samarqandi N. *Al-Asbāb wa al-Alāmāt*. Tehran: Traditional Iranian Medicine Publications; 2017. [In Arabic].
16. Avicenna. *Al-Qanun fi al-Tibb* (The Canon of Medicine). Translated by Sharafkandi A. Tehran: Soroush Publications; 1978. [In Persian].

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]

[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

Original Research
(History of Medicine)

Hot swellings (*Uram Har*) from the perspective of the hakims of Islamic civilization (3rd to 7th century AH)

Reihaneh Basak[a], Leila Shirbeigi[b], Arman Zargaran[a]*

[a]Department of History of Medicine, School of Persian Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran
[b]Department of Traditional Medicine, School of Persian Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Abstract

The period from the 3rd to 7th centuries AH (9th to 13th century AH) is considered as the period of growth and prosperity in knowledge within the Islamic realm, which is why it is often referred to as the Islamic Golden Age. Medical knowledge is one of the most important branches of knowledge that has grown during this period thanks to the efforts of the great scholars of Islamic civilization, especially Iranians. Hence, examining medical concepts during this period helps greatly in understanding the path of development of medical knowledge. Hot swellings (*Uram Har*) are one of the complications and clinical problems in the literature of Persian Medicine that have attracted the attention of scholars and physicians in this period. Prominent scientists of Islamic civilization have provided classifications and definitions about *Uram Har* and associated diseases related in their medical books. Therefore, via reviewing and analyzing these definitions and classifications, this study endeavors to explain different views about these *Uram* in order to identify the types of *Uram Har*. Examining the views of physicians of this period reveals various types of these *Uram* such as *Jawarsiyya*, *Jadri, Jamrah, Namla*, etc. The clinical symptoms and causes of these swellings have been studied by scholars in different periods, which have been discussed separately in this article. This study provides a comprehensive look at the classification of hot Swellings in Persian Medicine based on the views of physicians from the third to seventh centuries AH in the Islamic era, which can be the basis for future research in this field.

Keywords: Persian Medicine; Medical History; Traditional Medicine

Corresponding Author: zargarana@sums.ac.ir

[Downloaded from jiitm.ir on 2026-09-04]

[DOI: DOI: 10.22034/16.1.1]

Please cite this article as:
Basak R, Shirbeigi L, Zargaran A. Hot swellings (Uram Har) from the perspective of the hakims of Islamic civilization (3rd to 7th century AH). Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. 2025;16(1):49-56. doi:10.22034/16.1.1

Copyright: ©Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.